

Raadsbrief

Datum 3 juni 2024

Onderwerp Ontwikkeling Groen Gas installatie/ mestvergister
Versienummer 5

Portefeuillehouder Arjan Spaans

Samenvatting

Uit een verkennend onderzoek dat is uitgevoerd door provincie Overijssel (2019-2022), in nauwe samenwerking met regio gemeenten, is naar voren gekomen dat gemeente Zwolle een passende locatie beschikbaar heeft voor de ontwikkeling van een mestvergister op industrieel niveau om groen gas te produceren. De beoogde locatie ligt bij Hessenpoort.

Door provincie Overijssel en gemeente Zwolle is onderzocht of er marktpartijen geïnteresseerd zijn in een dergelijke ontwikkeling. Uit deze marktverkenning blijkt dat deze interesse er is en dat een dergelijke mestvergister enerzijds een bijdrage levert aan het oplossen van het mestoverschot in de provincie en anderzijds een bijdrage levert aan de energietransitie door het grootschalig opwekken van groen gas.

Wij gaan voor de ontwikkeling van een groen gas fabriek de juiste ruimtelijke en juridische kaders creëren. Binnen die kaders kan een marktpartij de ontwikkeling, realisatie en exploitatie vormgeven van een groen gas fabriek met een beoogde productiecapaciteit van 20-30 miljoen m3 groengas.

Bijlagen

Openbaarheid

- ☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

1. De huidige beleidsontwikkelingen met betrekking tot groen gas.
2. De voortgang van de ontwikkeling van een groen gas fabriek bij bedrijventerrein Hessenpoort.
3. De aanpak zoals wij deze voorzien om tot ontwikkeling en exploitatie te komen van een groen gas fabriek.

Datum

3 juni 2024

Inleiding

Afgelopen jaren is onderzoek gedaan door provincie Overijssel (2019-2022), in nauwe samenwerking met regio gemeenten, naar de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een mestvergister om grootschalig groen gas te produceren. Hieruit is naar voren gekomen dat gemeente Zwolle een passende locatie beschikbaar heeft bij Hessenpoort.

Door provincie Overijssel en gemeente Zwolle is onderzocht of er marktpartijen geïnteresseerd zijn in een dergelijke ontwikkeling. Uit deze marktverkenning blijkt dat deze interesse er is en dat een dergelijke mestvergister enerzijds een bijdrage levert aan het oplossen van het mestoverschot in de provincie en anderzijds een bijdrage levert aan de energietransitie door het opwekken van groen gas.

Deze informatiebrief heeft als doel om informatie met de raad te delen over de stand van zaken rond deze ontwikkeling. Wij gaan in op de achtergrond, het doel, de potentie en de opzet van deze ontwikkeling in het licht van de energietransitie. Daarnaast gaan wij in op de manier waarop wij dit project verder willen realiseren.

Kader

- [Routekaart Groen Gas Rijksoverheid](#)
- Ambitiedocument '[Zwolle geeft je Energie](#)' (2017) en het [Plan van Aanpak Energietransitie 2018-2022](#)
- In het coalitieakkoord "[Samen voor een waarde\(n\)volle toekomst 2022-2025](#)" is de ambitie uitgesproken om Zwolle in 2040 klimaatneutraal te laten zijn.
- In de [Transitievisie Warmte \(2020\)](#) is duurzaam gas benoemd als mogelijke warmteoplossing voor de binnenstad en wordt hieraan aandacht besteedt in de bronnenstrategie
- [Masterplan Toekomstbestendige bedrijventerreinen Zwolle](#)
- Energiecluster Hessenpoort. Op en nabij Hessenpoort zijn diverse energie ontwikkelingen geclusterd waarmee een mix aan energiebronnen in samenhang met elkaar worden ontwikkeld. Hierover is de raad in september 2021 geïnformeerd met een [informatiebrief](#).

Kernboodschap

Gemeente Zwolle onderzoekt de mogelijkheden om een grootschalige groen gas productie locatie te ontwikkelen op bedrijventerrein Hessenpoort. Deze groen gas fabriek kan een belangrijke bijdrage leveren aan de energietransitie voor de stad Zwolle.

Als doelstelling voor het project geldt:

Wij willen de juiste ruimtelijke en juridische kaders creëren voor de ontwikkeling, realisatie en exploitatie van een groen gas fabriek met een beoogde capaciteit van 20-30 miljoen m3 groengas op gronden die in bezit zijn van gemeente Zwolle bij Hessenpoort.

Toelichting

Met betrekking tot de ontwikkeling van de groen gas fabriek zijn er een aantal relevante punten te benoemen die als argument dienen om met deze ontwikkeling aan de slag te gaan, of leiden tot de juiste kaders voor het project.

Potentie groen gas i.r.t. energietransitie

Datum

3 juni 2024

Wij beogen een industriële mest(co)vergister met een capaciteit van ca. 200.000 ton mest en biomassa. De jaarlijks beoogde productie is circa 20 - 30 miljoen kubieke meter groen gas. Dat is voldoende om ca. 20.000 woningen (o.b.v. gemiddeld aardgas gebruik) te verwarmen. Groen gas kan hiermee aardgas vervangen en daarmee een oplossing bieden voor bijvoorbeeld monumentale gebouwen in het centrum en industrie die gas nodig heeft voor hun productie. Groen gas is een alternatief voor de grote proceswarmtevragers (met name op Voorst gevestigd) omdat hiermee een grote vraag naar elektriciteit kan worden voorkomen (groen gas kan daarmee congestieproblematiek dempen / beperken). Hiermee leveren we een bijdrage aan de afspraken uit het Klimaatakkoord.

Regionale groen gas productie door mestverwerking komt moeilijk van de grond zonder gecoördineerde aanpak. Er zijn in Overijssel nauwelijks geschikte locaties te vinden en ontwikkeltrajecten duren vaak meer dan 10 jaar. Om tot snellere procedures en meer locaties voor grote groen gas producenten (mestvergisters) te komen is het Bio-energiecluster Oost Nederland (BEON) in 2019 een pilotproject gestart. De gemeente Zwolle heeft hieraan deelgenomen. In het Bio-energiecluster zijn ook marktpartijen/exploitanten van mestvergisters vertegenwoordigd en er is sprake van interesse en bereidheid tot investeren, mits er een goede locatie voorhanden komt. Deze lijkt met de locatie bij Hessenpoort voor handen.

Het eindproduct van deze co-vergisting of mono-mestvergisting is digestaat. Er zijn regels vastgesteld voor de mate en type toevoeging van biomassa (geen houtachtige materialen) aan de mest en wanneer het restproduct (digestaat) nog als grondstof of als afval wordt gezien¹. Doel is een groen gas fabriek te ontwikkelen waarbij digestaat als grondstof in de keten weer ingezet kan worden.

Met een ontwikkeling als deze loopt gemeente Zwolle voorop in het realiseren van een aanzienlijke hoeveelheid groen gas en levert daarmee een stevige bijdrage aan de energietransitie. Er wordt ingezet op de ontwikkeling van een groen gas fabriek. Groen gas heeft dezelfde kwaliteit als aardgas en kan daarmee in het aardgasnetwerk worden ingevoerd.

Ontwikkelingen mede overheden

Er zijn enkele nationale, Europese, regionale en lokale ontwikkelingen relevant in het kader van de ontwikkeling van een groen gas fabriek:

- Dit groen gas project draagt bij aan de nationale doelstellingen zoals afgesproken in het Klimaatakkoord. Hiervoor heeft het Rijk het Programma Groen Gas² opgestart, en heeft het Ministerie van EZK besloten een bijmengverplichting vorm te geven. Deze verplichting resulteert in een opgave van ca. 1,1 miljard kuub groen gas in 2030. Binnen het nationale Programma Groen Gas wordt op dit moment de samenwerking gezocht met overheden voor ruimtelijke inpassing van grote gasproductielocaties. De ruimtelijke inpassing is vaak een grote barrière voor de opschaling. Het gaat dan om het versneld ontwikkelen van groen gas-productielocaties en versnelde ruimtelijke procedures. Ook is in het Europese plan REPowerEU³ opgenomen om de biomethaanproductie (biogas) te verdubbelen en zo Europa onafhankelijk(er) te maken van het Russische aardgas.

¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/mest/bewerken/afvalstoffen-reststoffen>

² [Kamerbrief over Programma Groen Gas | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

³ [Kamerbrief met appreciatie REPowerEU | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Datum

3 juni 2024

- Locaties voor het oprichten en exploiteren van een groen gas fabriek in de regio zijn zeer gewenst. Er is met name behoefte aan een aantal grootschalige locaties, waarvoor het aantal geschikte locaties beperkt is omdat deze op bedrijventerreinen gerealiseerd moeten worden. Een groen gas fabriek als deze, speelt als 'alternatieve bron ipv aardgas' een belangrijke rol in de (Regionale) Energiestrategieën en bij de uitwerking van de Warmtetransitie waar gemeenten voor staan. Alle reden om in te zetten op groen gas in Overijssel.

Behoefte aan groen gas voor warmtetransitie in Zwolle.

In het kader van het Warmteprogramma (opvolger van de Transitievisie Warmte uit 2020) Zwolle wordt een bronnenstrategie ontwikkeld. In de bronnenstrategie wordt inzichtelijk gemaakt welke bronnen er zijn en hoe deze warmtebronnen het meest optimaal ingezet worden om Zwolle aardgasvrij te maken. Daarbij wordt ook de relatie gelegd met de warmteplannen die voor de wijken en bedrijventerreinen opgesteld gaan worden. Voor verschillende wijken wordt ingezet op een all-electric oplossing. Voor de verschillende bedrijventerreinen is nog geen oplossing om van het aardgas af te gaan.

De huidige elektrificatie van de energietransitie zorgt voor een enorme stijging van de vraag naar elektriciteit. Dit veroorzaakt netcongestie waardoor verduurzaming in het gedrang komt. Het belang van alternatieven voor elektriciteit voor verwarming is daarom van belang. Groen gas draagt daarmee bij aan een evenwichtige energiemix. Groen gas kan ook een goed alternatief zijn voor het huidige aardgasverbruik van de productieprocessen van verschillende bedrijven in Zwolle. Ook kan het een alternatief zijn voor het aardgasverbruik in wijken en buurten, waar hybride warmteoplossing(en) onderzocht worden.

Regionaal groen gas en mestverwerking dragen bij aan energietransitie, circulaire economie én duurzame landbouw

Over de vraag óf en zo ja in welke mate een groen gas fabriek een bijdrage levert aan de oplossing van het mestprobleem is het volgende aan te geven. Tijdens raadsvergaderingen zijn hierover enkele vragen gesteld.

Een groen gas fabriek levert een bijdrage aan de oplossing voor het mestprobleem. Omdat er geen verbetering plaats vindt van de waterkwaliteit heeft de Europese Commissie besloten dat uitzondering op mestwetgeving voor Nederlandse veetelers (de zogenaamde derogatie) stapsgewijs wordt afgebouwd. Dit levert voor veetelers de komende jaren een probleem op voor het afzetten van hun mest. Een groen gas fabriek kan hier een afzetmarkt voor creëren en een bijdrage leveren aan oplossing voor deze problematiek.

Een tweede belangrijk argument is dat het een hoge productiecapaciteit voor groen gas oplevert. Een goed voorbeeld van een grote industriële vergister is de installatie die recent gebouwd is in Coevorden. Met een capaciteit van 215.000 ton mest en biomassa (bijvoorbeeld afgekeurde partijen graan, reststoffen maalproces rijst, cacao en granen, zoals vliezen, bermmaaisel) per jaar wordt jaarlijks 26 miljoen kubieke meter groen gas geproduceerd. Dit referentiebeeld betreft vooralsnog ook de beoogde ontwikkeling in Zwolle.

Ten derde kan een groen gas fabriek, naast de productie van groen gas, meststof leveren door de mineralen in de uit-gegistte mest (digestaat) terug te winnen. Deze mineralen worden als meststof hergebruikt en kunnen deels in plaats van kustmest worden ingezet. De Europese Commissie heeft recent aangegeven voornemens te zijn om de toelating van deze RENURE als kunstmestvervanger te

Datum

3 juni 2024

versnellen, wat ertoe zal kunnen leiden dat er de komende jaren een groeiende behoefte zal zijn aan productielocaties.

Als laatste noemen wij nog een positief effect van mestvergisting, namelijk dat (een deel van) de uitstoot van methaan, stikstof en CO₂ voorkomen/verminderd wordt. In de stal van mest leverende veeboeren wordt gewerkt met een aangepaste stalvloer waarbij de mest zo vers mogelijk wordt verzameld. Hiermee worden emissies van methaan en stikstof vanuit de stal voorkomen. Met groen gas in het gasnet is er minder aardgas nodig voor verwarming in woningen, koken en voor de industrie. Dat scheelt uitstoot van CO₂ en is beter voor het klimaat en past bij de ambitie om te komen tot een aardgasvrij Zwolle.

Relatie met energiecluster Hessenpoort

De ontwikkeling van een groen gas fabriek heeft een relatie met de ontwikkeling van andere energieprojecten op of nabij Hessenpoort. Dit 'cluster' aan projecten is een verzameling van energie-gerelateerde ontwikkelingen zoals de uitbreiding van TenneT / Enexis, realisatie van een waterstofproductiepunt, afstemming ontwikkeling grootschalige energie opwek Tolhuislanden en de ontwikkeling van een groen gas fabriek. Met deze diverse projecten wordt er op en nabij Hessenpoort een mix aan energiebronnen gerealiseerd. Dit cluster maakt deel uit van het gebied ten noorden van de Vecht waarvoor momenteel een gebiedsvisie wordt opgesteld.

Beoogde locatie groen gas ontwikkeling Hessenpoort

Gemeente Zwolle heeft een uitgebreid locatieonderzoek gedaan naar een plek voor de groen gas fabriek. De vraag is in het najaar 2019 voorgelegd aan de initiatieventafel: met positief advies werd aangegeven dat er in Zwolle beperkt kansen zijn om nader te onderzoeken. Bedrijventerrein Hessenpoort en het omliggende gebied kwam als enig zoekgebied naar voren. Op de overige bedrijventerreinen (Marslanden, Voorst) zijn geen gemeentelijke kavels beschikbaar van voldoende omvang.

Het bedrijventerrein zuidoostelijk op Hessenpoort is met zijn 'afvalcluster' en qua milieucategorie geschikt. Hier zijn regionale bedrijven gevestigd die met energie-innovaties aan de gang zijn. In het recente verleden heeft ROVA een GFT-vergister in bedrijf gehad met een biogasleiding tot aan het invoerpunt op het aardgasnet van de Gasunie. Deze leiding is nog aanwezig en bruikbaar, en Rova

Datum

3 juni 2024

heeft aangegeven dat ze mee wil werken en de leiding voor ons project kan worden benut. Dat maakt dit deel van Hessenpoort bijzonder interessant voor een vergisterproject. Er wordt dus geen apart net aangelegd om groen gas van de opweklocatie naar de afnemer te transporteren. Het opgewekte groen gas wordt direct op het aardgasnet ingevoed. Er volgen in principe geen investeringen in aanleg van een separaat gasnetwerk. Wel is mogelijk een investering nodig voor de aansluiting op bestaande voorzieningen.

Het ontbreken van geschikte en beschikbare kavels op Hessenpoort was aanleiding om breder te kijken en te onderzoeken of het huidige Hessenpoort uitgebreid zou kunnen worden voor deze duurzame ontwikkeling. Daarbij is een perceel gevonden en beschikbaar bij Hessenpoort. Geografisch gezien ligt het aan de westzijde van het spoor (ten noorden van de ROVA) en maakt het onderdeel uit van Hessenpoort. Verkeerskundig kan gebruik gemaakt worden van de goede infrastructuur van dit bedrijventerrein. Ruimtelijk-juridisch ligt het buiten het bestemmingsplan hessenpoort en zal een aparte procedure doorlopen moeten worden. Ten slotte is de locatie ook geschikt omdat Hessenpoort en de omgeving beschikken over een goede infrastructuur om de vervoersbewegingen van de groen gasfabriek te faciliteren.

In het kader van de verduurzaming van bedrijventerreinen, is bekend dat op bedrijventerrein Voorst een aantal bedrijven zitten die van gas afhankelijk zijn. Wij zullen, voordat we ons enkel en alleen focussen op Hessenpoort, ook nog onderzoeken of ontwikkeling van de groen gas fabriek op bedrijventerrein Voorst nog tot de mogelijkheden behoort. Dit zullen we beoordelen op basis van potentiële afname (gebruikers) van groen gas, aanwezige aansluitingen om groen gas in te voeden op het gasnet, ruimtelijke aspecten (beschikbaarheid kavels, logistiek, milieucategorie) en eventuele andere koppelkansen (bijv. aanwezigheid waterzuivering). In de startnotitie / projectplan gaan wij hier nader op in.

De ontwikkeling van de groen gas fabriek wordt als een zelfstandig project opgepakt (locatieontwikkeling), maar wel in samenhang met de andere ontwikkelingen zodat er geen belemmeringen over en weer ontstaan.

Rolneming gemeente Zwolle

Met betrekking tot de rolneming van de gemeente in dit verband zien wij een aantal opties:

- a) Grondverkoop – Een marktpartij koopt de grond van de gemeente en draagt zelf zorg voor ruimtelijke procedure, ontwikkeling, realisatie en exploitatie. Gemeente kan weinig eisen opleggen bij grondverkoop en heeft geen grip op productie en groen gas.
- b) Gemeente geeft grond uit in erfpacht – Een marktpartij wordt geselecteerd die de gronden in erfpacht afneemt van de gemeente. Deze vorm wordt ook wel een maatschappelijke tender genoemd, waarin naast de ruimtelijke en financiële eisen aan de groen gas fabriek ook aanvullende eisen worden gesteld aan de ontwikkeling van de fabriek. In de contractvorming kan op verschillende manieren gestuurd worden om zeggenschap te houden over de productie en afname van groen gas (bijv. door directe afname, afspraken over de afzetmarkt, of door middel van certificaten met een Garantie van Oorsprong (GVO)).
- c) Gemeente ontwikkelt zelf – Gemeente gaat zelf risicodragend ontwikkelen, realiseren en exploiteren. Hiervoor moet onderzocht worden welke entiteiten opgericht moeten

Datum

3 juni 2024

worden om als overheid een dergelijke ontwikkeling te kunnen en mogen realiseren en exploiteren. Gemeente houdt volledig grip op productie en afname van groen gas.

Vooralsnog hanteren wij een aanpak conform punt b). Dit is gebaseerd op een advies van adviesbureau AT Osborne. Via deze weg zijn er een aantal manieren mogelijk, zo kan worden gedacht aan de overheidsopdracht, de concessieopdracht, de vergunning of de subsidie. Vanuit deze analyse adviseert AT Osborne om toe te werken naar een concessieopdracht waarbij gemeente Zwolle eigenaar van de gronden blijft en een concessieovereenkomst sluit met een marktpartij voor het ontwikkelen en exploiteren van een groen gas fabriek en daarmee zeggenschap houdt over de productie en afname van groen gas. Op welke wijze dit juridisch vastgelegd moet worden, is onderdeel van het onderzoek.

Maatschappelijk draagvlak & participatie

Met betrekking tot het draagvlak en de participatie rond de ontwikkeling van de groen gas fabriek, is het relevant te weten dat de locatie die is voorzien, een locatie is waar de minste overlast te verwachten is. De locatie ligt op bedrijventerrein Hessenpoort, nabij de locatie van de ROVA. De locatie is goed bereikbaar. De locatie ligt relatief ver af van omwonenden.

Uiteraard stellen we informatie beschikbaar voor geïnteresseerden om kennis te nemen van de voortgang van deze ontwikkeling. Ook informeren we en waar nodig betrekken we omliggende bedrijven / ondernemers die op een goede wijze op de hoogte moeten worden gehouden van de ontwikkelingen.

Communicatie

De informatiebrief sturen wij ter kennisneming aan de parkmanagement organisatie ter verspreiding onder de ondernemers.

Ook sturen we deze informatiebrief aan de provincie om hen op de hoogte te houden.

Verder voorzien wij op dit moment geen proactieve communicatie met betrekking tot de inhoud van deze informatiebrief. Wanneer het projectplan t.b.v. van deze ontwikkeling wordt vastgesteld willen we met een persbericht de besluitvorming over deze ontwikkeling nader toelichten. In het projectplan geven wij ook aan hoe er invulling wordt gegeven aan HANZA!.

Financiën

Bij de voorbereiding van de begroting 2025 zal een afweging worden gemaakt of en hoe er voorzien wordt in procesgeld om de aanpak te financieren. Eventuele verdere stappen worden later financieel afgewogen.

Risico's

Om te komen tot de juiste afweging met betrekking tot de aanpak van deze ontwikkeling, stellen wij een projectplan op. In het projectplan besteden we aandacht aan de risico's en de te nemen beheersmaatregelen om deze risico's te beheersen.

Vervolg

Voor het project gaan wij de volgende vervolgstappen zetten:

1. Afronden van een Startnotitie / projectplan t.b.v. een locatieontwikkeling voor de groen gas fabriek met bijzondere aandacht voor:

Datum 3 juni 2024

- a. Vastleggen doelstelling
 - b. Concessiemodel (aanbestedingsprocedure vs gronduitgifte) toetsen aan doelstelling
 - c. Te doorlopen ruimtelijke procedures, zoals vaststellen omgevingsplan door de raadDeze startnotitie wordt door college vastgesteld. Hierover zullen wij de raad informeren.
2. In het najaar 2024 (oktober / november) een bezoek organiseren aan de industriële mestvergister in Coevorden dat als voorbeeld dient voor de locatie in Zwolle. De raad nodigen wij van harte uit hier gebruik van te maken.

Openbaarheid

Dit stuk is openbaar.

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer